

IZOBRAŽEVANJE ŠTUDENTOV VIŠJE ŠOLE ZA ZDRAVSTVENE DELAVCE ZA ZDRAVSTVENO-VZGOJNO DELO*

Nana Domajnko

UDK/UDC 61:378.1:614.52

TRAINING IN HEALTH EDUCATION AT THE SCHOOL OF NURSING

DESKRIPTORJI: *zdravstveni delavci; zdravstvena vzgoja; izobraževanje sestrsko*

DESCRIPTORS: *health manpower; health education; education nursing*

IZVLEČEK – *Prispevek obravnava koncept izobraževanja bodočih višjih zdravstvenih delavcev za zdravstvenovzgojno delo. Opisan je obseg in vsebina vzgojnoizobraževalnega programa, sistem dela s študenti in nekateri vzgojnoizobraževalni smotri. Posebno je poudarjen način izobraževanja višjih medicinskih sester za eno pomembnih nalog – za vzgojo in izobraževanje zdravih in bolnih varovancev.*

ABSTRACT – *The paper deals with the health education programmes designed for future registered nurses. The subject matter and the scope of these programmes are presented, as well as the educational objectives and the forms of sessions offered to student nurses. Special emphasis is put on one aspect of training: the future role of a registered nurse in counselling and educating the healthy and the diseased.*

Kot izhodišče za razlago in utemeljitev koncepta izobraževanja študentov Višje šole za zdravstvene delavce (VŠZD) za izvajanje ene izmed nalog – za zdravstvenovzgojno delo – je šolo vodilo prepričanje, **da je zdravstvena vzgoja sestavni del poklicnega dela vseh zdravstvenih delavcev in sestavni del programov zdravstvenega varstva.**

Ugotavljamo namreč, da se že sama narava našega poklica v prenekateri situaciji povezuje in dopolnjuje s pedagoško dejavnostjo, npr:

- ko zdravega ali bolnega varovanca bodrimo, osveščamo ali poučujemo;
- ko z zgledom in besedo spodbudno vplivamo na sodelavce in prek njih ustvarjamo prijetno, zaupno vzdušje na delovnem mestu;
- ko uvajamo in usmerjamo mlade sodelavce v delo in poklicno etiko.

Navedene aktivnosti niso značilne in obvezne samo za nekatere zdravstvene profile, npr. za višje medicinske sestre, ampak za vse zdravstvene delavce, ki jih izobražujemo na naši šoli. To so fizioterapevti, delovni terapevti, sanitarni tehniki in rentgenski tehniki. Zato je tudi učni načrt predmeta zasnovan na enotnih izhodiščih za vse oddelke, vzgojnoizobraževalni smotri predmeta pa so prilagojeni opisom del in nalog diplomantov posameznih oddelkov. Za uspešno opravljanje vseh teh nalog je nujno potrebno strokovno medicinsko znanje in znanje nekaterih poglavij iz pedagogike in psihologije.

Nekatera skupna izhodišča

Naziv in vsebina predmeta

Pred uvedbo usmerjenega izobraževanja na višji stopnji smo temeljito pregledali vzgojnoizobraževalne programe predmetov, ki se poučujejo na srednji stopnji zdravstvene usmeritve in programe vseh predmetov, kako smo jih izvajali do usmerjenega izobraževanja na naši šoli. Nekatere vsebine smo morali opustiti, nekatere uskladiti, jih nadgraditi oziroma poglobiti. Take vsebinske spremembe so bile potrebne tudi pri predmetu **zdravstvena vzgoja**, ki se je v vzgojnoizobraževalnem programu usmerjenega izobraževanja preimenoval v **metode zdravstvenega izobraževanja**.

Če je na srednji stopnji pri predmetu zdravstvena vzgoja večji poudarek na zdravstvenovzgojnih vsebinah – **kaj** poučevati, je na višji stopnji poudarek na metodologiji – **kako** organizirati zdravstvenovzgojno delo, kako se vanj vključevati in kako poučevati. Sposobnosti posredovanja strokovnega znanja, pridobljenega na višji stopnji, si študenti pridobijo pri vajah tega predmeta.

Obseg predmeta in sistem dela

Predmet metode zdravstvenega izobraževanja se izvaja samostojno na treh oddelkih: na oddelku za zdravljenje in nego, na oddelku za sanitarno delo in oddelku za rentgenologijo. Na oddelku za fizioterapijo in delovno terapijo so vsebine tega predmeta združene z vsebinami higiene v predmetu higiena z epidemiologijo in metodami zdravstvenega izobraževanja. Obseg predmeta na posameznih oddelkih je razviden iz naslednje razpredelnice:

Oddelek	Skupno število ur	Predavanja	Vaje
za zdravljenje in nego	60	30	30
za sanitarno delo	60	30	30
za fizioterapijo	20	20	–
za delovno terapijo	40	20	20
za rentgenologijo	45	30	15

Sistem dela je enak na vseh oddelkih, razen na oddelku za fizioterapijo. Po izpredavanjih teoretičnih vsebinah in opravljenem preizkusu znanja vključimo študente v vaje, kjer izdelajo vzgojnoizobraževalni projekt (pripravo na učno uro) in ga tudi preizkusijo v praksi. Stremimo za tem, da se teorija čim bolj približa praksi, zato študente vključimo v okolje na šoli ali zunaj nje. To pomeni, da študent nastopa pred kolegi svojega oddelka ali drugih oddelkov, v bolnišnici pred bolniki, v krajevni skupnosti in drugih ustanovah. Na podlagi doživetih izkušenj tudi evalvira pravilnost svojega vzgojnoizobraževalnega dela.

* Aktualne usmeritve na področju zdravstvene vzgoje – strokovni del skupščine Zveze društev medicinskih sester Slovenije, Ljubljana, 2. aprila 1986

Vzgojnoizobraževalni smotri predmeta

Varovanci kot zdravstveni delavci še zelo pogosto menijo, da je bistvo zdravstvenega izobraževanja v prepovedi kajenja, uživanja alkohola in drugih neustreznih življenjskih razvad, kot je prekomerno uživanje hrane, premajhna telesna aktivnost in podobno. Tako se vloga zdravstvenega delavca kot vzgojitelja zoži na človeka, ki prepoveduje nekaj, v čemer drugi uživajo. S tem pa se zamegli pravi pomen zdravstvene vzgoje, ki je neprimerno širši in zahtevnejši. Zato navajamo nekatere vzgojnoizobraževalne smotre, ki so operativno zastavljeni in ki se jim skušamo na oddelku za zdravljenje in nego čimbolj približati.

Študenti:

- *spoznajo pomen sodelovanja zdravstvenih delavcev in občanov pri razvijanju in ohranjanju pozitivnega zdravja in zdravega življenjskega okolja;*
- *dopolnijo znanje o dispanzerski metodi dela in zdravstveni vzgoji, ki je sestavni del vseh vidikov dela zdravstvene službe in temelji na načelu: vzgajati zdrave za zdravo življenje;*
- *spoznajo temeljna teoretična znanja iz teorije zdravstvenega izobraževanja in pouka;*
- *spoznajo aplikativno povezovanje teorije s potrebami prakse;*
- *naučijo se izbirati in uporabljati ustrezne oblike in metode dela, ki so značilne za delo z različnimi starostnimi skupinami, s tem da upoštevajo psihofizične karakteristike in patologijo;*
- *osvojijo specifična znanja o organizaciji, vodenju, izvajanju in vrednotenju vzgojnoizobraževalnega procesa in se jih naučijo uporabljati;*
- *razvijajo ustvarjalnost, pozitiven odnos in zavestno prepričanje o potrebnosti in koristnosti organiziranega zdravstvenovzgojnega in izobraževalnega dela;*
- *spoznajo, da je zdravstvena vzgoja sestavni del poklicnega dela vseh zdravstvenih delavcev in pomemben dejavnik pri reševanju socialnomedicinske problematike.*

Iz smotrov je razviden širši pomen zdravstvene vzgoje in zahtevnejša vloga višje medicinske sestre v procesu vzgoje in izobraževanja. Njeno delo ni omejeno samo na poučevanje, osveščanje in oblikovanje pozitivnih higienskih navad, temveč se prične z ugotavljanjem varovančevih individualnih ali skupnih potreb po izobraževanju, po pridobivanju novih spoznanj. Poznati mora pomen motiviranosti in pripravljenosti varovancev za izobraževanje, vpliv individualnih ali kadrovskih potreb in razvojnih interesov delovnih organizacij pri spodbujanju stalnega izobraževanja strokovnih kadrov. Prepoznati mora najbolj aktualne zdravstvene probleme ter njihovo povezanost s stopnjo zdravstvene vzgojenosti oziroma nevrozgojenosti posameznika ali skupine. Ugotavljati mora razkorak med dejanskim in potrebnim znanjem, ugotovljene razlike pa aktualizirati, ko načrtuje izobraževanje oziroma, ko sodeluje pri pripravi vzgojnoizobraževalnih programov. Spoznati mora vlogo izobraževalnega tima in svoje mesto v njem. Seznanji se tudi z metodami in tehnikami sprotne in končne evalvacije vzgojnoizobraževalnega dela. Spremljanje in vrednotenje rezultatov ji ne sme biti samo sebi namen, ampak podlaga na sprotno kvalitativno spreminjanje programov, organizacije dela in izvedbe. Vse te teoretične osnove dobi pri predavanjih, praktično pa jih osmisli pri vajah.

Pripravljenost diplomantov za zdravstvenovzgojno delo

Z diplomom na VŠZD se izobraževanje ne konča. Diploma je samo dobra teoretična podlaga za delo in nadaljnje izobraževanje in izpopolnjevanje. V katero smer bo diplomantka – višja medicinska sestra – širila znanje je odvisno od delovnega področja, kjer se bo zaposlila, in njenega osebnega interesa. Z uspešnim zaključkom študija dobi toliko osnovnih znanj, da se ob dobrem mentorstvu lahko usposobi tudi za uspešno opravljanje zdravstvenovzgojnih nalog. Prav gotovo pa je uspešnost dela odvisna tudi od drugih dejavnikov, ki ji bodo omogočali ali zavirali učinkovito delovati na tem področju. Ti dejavniki so:

- *Teoretična podlaga, ki jo dobi v času študija na VŠZD.*
- *Lastna kreativnost in prepričanje v nujnost in vrednost zdravstvenovzgojnega dela.*
- *Pozitiven odnos zdravstvenih delovnih organizacij do zdravstvene vzgoje – opredelitev zdravstvene vzgoje v normativnih aktih.*
- *Pozitivna naklonjenost sodelavcev v negovalnem timu.*
- *Odgovornost vodje negovalnega tima, da se zdravstvenovzgojno delo enako vestno opravlja kot vsako drugo delo medicinske sestre.*
- *Enovitost vrednotenja in izvajanja zdravstvene vzgoje v zdravstvenem timu.*
- *Povezovanje izvajalcev zdravstvene vzgoje na vseh ravneh zdravstvenega varstva v korist bolnega ali zdravega varovanca.*

LITERATURA

1. Anon. Vzgojnoizobraževalni program za zdravstveno nego. Ljubljana: Višja šola za zdravstvene delavce, 1985.

VLOGA MEDICINSKIH SESTER SE SPREMINJA

Milijoni medicinskih sester povsod po svetu imajo v rokah ključ za sprejemanje in razvijanje osnovnega zdravstvenega varstva, zato ker delajo neposredno z ljudmi – v amazonskih deževnih gozdovih ali na oddelkih intenzivne terapije za bolnike po presaditvi srca.

Če bodo milijoni medicinskih sester na tisoč različnih mestih govorili o enakih odnosih in idejah osnovnega zdravstvenega varstva ter se združili v eno silo, bodo lahko sodelovali kot potisna sila za spremembe. Verjamem, da takšna sprememba že prihaja in da bodo številne medicinske sestre povsod po svetu, katerih delo nas zelo neposredno zadeva, k temu veliko prispevale. Svetovna zdravstvena organizacija jih bo brez dvoma podprla pri njihovih prizadevanjih, da postanejo delujoča sila spreminjanja v gibanju Zdravje za vse – dr. H. Mahler, 1986.

IZKUŠNJA JE NAJBOLJŠA ŠOLA. SAMO ŠOLNINA JE ZELO DRAGA.

Sartre